

Examenul de bacalaureat național 2021
Proba E. d)
Logică, argumentare și comunicare

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

Testul 1

SUBIECTUL I

(30 puncte)

A. Írja le a vizsgalpra az alábbi kijelentésekkel kapcsolatos helyes válasznak megfelelő betűt! Egyetlen helyes válaszlehetőség létezik.

1. A bizonyítandó tételre vonatkozó egyik szabály kimondja, hogy ennek:
 - a. egy igaz kijelentésnek kell lennie
 - b. hamis kijelentésnek kell lennie
 - c. legalább igaz kijelentésnek kell lennie
 - d. legalább valószínű igazságértékkel kell bírnia.
2. A deduktív következtetés egy olyan következtetési forma, amelynek:
 - a. premisszái kevésbé általános érvényűek, mint a konklúziója
 - b. konklúziója általánosabb érvényű, mint a premisszák
 - c. konklúziója legalább annyira általános érvényű vagy kevésbé általános, mint a premisszák
 - d. konklúziója legalább annyira általános érvényű vagy általánosabb, mint a premisszák.
3. A **repülő** és **hajó** fogalma, mint a **közlekedési eszköz** nemfogalmának (genus) fajfogalmai (species) közt a következő viszony van:
 - a. alárendelő
 - b. ellentétes
 - c. metsző
 - d. ellentmondó.
4. A **Minden szárazföldi emlős gerinces állat** kijelentés logikai szubjektuma a következő:
 - a. minden emlős
 - b. minden szárazföldi emlős
 - c. szárazföldi emlős
 - d. emlős.
5. Az osztályzás szerkezetében a következő elemek találhatók:
 - a. az osztályzás tárgyai, az osztályok, az osztályzási viszony
 - b. az osztályzás tárgyai, az osztályok, az osztályzás kritériuma
 - c. osztályzott, osztályzó, osztályzási viszony
 - d. az osztályzás tárgyai, osztályzó, a meghatározási viszony.
6. Tartalmi szempontból a **jegesmedve** fogalma:
 - a. abszolút, konkrét
 - b. nem üres, pontos
 - c. elvont, egyszerű
 - d. elosztott, összetett.
7. A **Mivelhogy egyes madarak repülnek, ebből következik, hogy minden madár repül** következtetés konklúziója:
 - a. igaz
 - b. helyes
 - c. biztos
 - d. valószínű.

8. Azon tárgyak osztálya, amelyekre a teljes indukció vonatkozik:
- homályos
 - véges
 - végtelen
 - meghatározatlan.
9. A terjedelmi szempontból csökkenő sorrendbe rendezett fogalmak helyes sorrendje a következő:
- gyümölcs, cseresznye, keserű cseresznye
 - keserű cseresznye, cseresznye, gyümölcs,
 - gyümölcs, keserű cseresznye, cseresznye
 - keserű cseresznye, gyümölcs, cseresznye.
10. A **Minden macska emlős** kijelentésnek a következő forma felel meg:
- SiP
 - SeP
 - SoP
 - SaP.

20 pont

B. Adott az **A**, **B**, **C**, **D** és **E** fogalom olyanformán, hogy az **A** és **B** ellentétes viszony van egymással, a **C** az **A** és a **B** nemfogalma (genusa), az **E** alárendeltje a **D**-nek és szemben álló viszonyban van az **A**, **B**, **C** terminusokkal, a **D** pedig metsző viszonyban áll a **C**-vel, miközben szembenálló viszonyban áll az **A** és **B** fogalmakkal.

- Ábrázolja az Euler-módszer segítségével, ugyanazon diagramon, az öt fogalom közti logikai viszonyt. 2 pont
- Állapítsa meg az **A**, **B**, **C**, **D**, **E** fogalmak közti viszony alapján, hogy az alábbi kijelentések közül melyik igaz és melyik hamis! (Az igaz kijelentéseket jelöljétek **I**-vel, a hamisakat pedig **H**-val.)
 - Minden **C** (van) **A**.
 - Egy **B** sem **D**.
 - Egy **C** sem **D**.
 - Némely **A** nem **B**.
 - Némely **A** (van) **C**.
 - Minden **D** (van) **A**.
 - Némely **E** (van) **A**.
 - Némely **B** nem **E**.

8 pont

SUBIECTUL II

(30 de puncte)

Adottak a következő kijelentések:

- Egyes köztisztviselőket érdekel a logika.*
- Egy líceumot végzett személy sem nélkülözi az általános műveltséget.*
- Minden törvénytelen tett erkölcstelen.*
- Néhány ember nem törődik az élet anyagi vetületével.*

A. Alkossa meg formális és természetes nyelven egyaránt az 1-es kijelentés fölrendeltjét, a 2-es kijelentés ellentétesét, a 3-as kijelentés alárendeltjét, és a 4-es kijelentés ellentmondóját!

8 pont

B. Alkalmazza a megfordítás és átalakítás műveletét formális és természetes nyelven, leszámaztatva az 1-es és 2-es kijelentés helyes megfordítottját és átalakítottját!

8 pont

C. Alkossa meg formális és természetes nyelven egyaránt a 4-es kijelentés ellentmondója megfordítottjának átalakítottját valamint az 1-es kijelentés fölrendeltjének megfordítottját!

6 pont

D. Két diák, X és Y a következőképpen vélekedik:

X: *Minthogy egyes tudományos magyarázatok nem könnyen érthetőek, ebből következik, hogy egyes tudományos magyarázatok nehezen érthetőek.*

Y: *Tekintettel arra, hogy minden lepke rovar, következik, hogy minden rovar lepke.*

A fenti helyzetből kiindulva:

a. Írja le formális nyelven mindkét diák vélekedését!	4 pont
b. Állapítsa meg a formalizált következtetések logikai helyes/ helytelen voltát!	2 pont
c. Indokolja meg Y tanuló következtetésének helyes vagy helytelen voltát!	2 pont

III. TÉTEL

(30 pont)

A. Adott a következő két szillogisztikus módozat: **aeo-1**, **iai-3**.

1. Írja le a mindkét szillogisztikus módozatnak megfelelő következtetési sémát, és alkosson természetes nyelven egy szillogizmust, amely megfelel a két következtetési séma egyikének!

8 pont

2. Ellenőrizze a Venn-diagram segítségével mindkét szillogisztikus módozat érvényességét, kifejtván azt, hogy milyen megállapításra jutott!

6 pont

B. Szerkesszen mind formális, mind pedig természetes nyelven egy érvényes és igaz premisszákkal rendelkező szillogizmust, amellyel a **Némely gazdasági javak a népesség egy része számára elérhetetlenek** kijelentést támasztja alá!

6 pont

C. Adott a következő szillogizmus: **Egyes sportágak olyan tevékenységek, amelyek erősítik a versenyszellemet, mert minden egyéni versenyszám olyan tevékenység, ami erősíti a versenyszellemet és egyes sportágak egyéni versenyszámok.**

A fenti szillogizmusból kiindulva, állapítsátok meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak! (Az igaz kijelentéseket jelöljétek **I**-vel, a hamisakat **H**-val!)

1. A középső fogalom elosztott az alsó tételben.
2. Az alsó terminust az „*egyéni versenyszámok*” fogalom képezi.
3. A szillogizmus alsó és felső terminusa egyaránt elosztott a konklúzióban.
4. A szillogizmus felső tétele egyetemes állító kijelentés.

4 pont

D. Adott a következő meghatározás:

Az iskola egy olyan intézmény, amelyben az iskolások tanulnak.

1. Említsen meg egy, a meghatározás helyességét szavatoló szabályt, amelyet a fentebb adott meghatározás megsért! 2 pont
2. Említsen meg egy másik, a meghatározás helyességét szavatoló szabályt, amely különbözik az 1. pontban megállapítottól, továbbá szerkesszen egy olyan meghatározást, amelynek meghatározandó fogalma az **iskola**, és amely sérti az említett szabályt.

4 pont